

רע"פ 5877/22 - אברהם אלקיס, אלקיס יבוא ושיווק בע"מ, אלקיס צמיגים 1998 בע"מ, א.ב. עלקיס טאיירס 2009 בע"מ נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 5877/22 - א'

לפני:

כבוד השופט י' אלרון

המבקשים:

1. אברהם אלקיס
2. אלקיס יבוא ושיווק בע"מ
3. אלקיס צמיגים 1998 בע"מ
4. א.ב. עלקיס טאיירס 2009 בע"מ

נגד

המשיבה:

מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט
המחוזי בתל אביב ב-ע"פ 47845-03-22 מיום
11.8.2022 שניתן על ידי סג"נ בני שגיא והשופטות:
דנה אמיר ו-מיכל רונן-עוזר;
ובקשה לעיכוב ביצוע

בשם המבקשים:

עו"ד יואב ציוני; עו"ד קובי כהן

בשם המשיבה:

עו"ד יורם הירשברג

החלטה

1. לפניי בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (סגן הנשיא ב' שגיא, השופטות ד' אמיר ו-מ' רונן-עוזר) ב-ע"פ 47845-03-22 מיום 11.8.2022, בגדרו נדחה ערעור המבקשים על הכרעת דינו, החלטתו וגזר דינו של בית משפט השלום בתל אביב (השופטת י' פרדלסקי) ב-ת"פ 42411-06-18 מהימים 28.2.2021, 9.2.2022 ו-21.2.2022, בהתאמה.

2. המבקש 1 (להלן: המבקש) פעל בין השנים 2005-2014 בתחום המסחר בצמיגים, והיה בעליהן ומנהלן של המבקשות 2-4. כתב האישום המתוקן נגד המבקשים מונה שני אישומים:

אישום ראשון - בשנים 2005-2009 המבקשים 1-3 נמנעו מלדווח על הכנסות בסך 4,325,570 ש"ח, באופנים הבאים: המבקשים 1-2 לא הגישו דוחות שנתיים מטעם המבקשת 2 מאז שנת 2007; בשנים 2005-2007 דיווחו המבקשים 1-3 כי המבקשת 3 לא פעילה, ובשנים 2008-2009 לא הגישו דוחות שנתיים של המבקשת 3. כמו כן, כדי להתחמק מתשלום מס, רכשו המבקשים צמיגים על שם המבקשת 2, אולם הוציאו חשבוניות על שם המבקשת 3. המבקשות 1-3 פעלו כולן תחת המותג "אלקיס", מאחר שלמבקשת 2 לא היה אישור ניהול ספרים וניכוי מס במקור. עוד נמנעו המבקשים 1-3 מלדווח על הכנסה שקיבלו ממנהל מקרקעי ישראל בסך 5,005,000 ש"ח כפיצוי במסגרת עסקת פינוי מקרקעין שהייתה בבעלותם. כנגד הכנסה זו הנפיקו המבקשים חשבוניות מטעם המבקשת 3, ובהוראת המבקש הופקדו הכספים בחשבון נאמנות על שם אשתו, והוצאו ממנו בהוראתו מאוחר יותר.

אישום שני - בשנת 2009 המבקש העביר את פעילותו העסקית למבקשת 4. בין השנים 2012-2014 נמנעו המבקשים 1 ו-4 מלדווח על הכנסות בסך 4,590,500 ש"ח, בכך שנמנעו מלהגיש דוחות מטעם המבקשת 4 למס הכנסה. כמו כן, המבקש רשם את אביו כבעליה של המבקשת 4 כדי להתחמק מהגבלות שהוטלו על החברות שבשליטתו.

בגין מעשים אלו יוחסו למבקשים 1-3 5 עבירות של שימוש במרמה, עורמה ותחבולה, במזיד ובכוונה להתחמק ממס לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: הפקודה); ולמבקשים 1 ו-4 יוחסו 3 עבירות של שימוש במרמה, עורמה ותחבולה, במזיד ובכוונה להתחמק ממס לפי סעיף 220(5) לפקודה.

3. ביום 28.2.2021 המבקשים הורשעו בעבירות שיוחסו להם בכתב האישום על יסוד הודאתו של המבקש, במסגרת הסדר טיעון אשר לא כלל הסכמה לעניין העונש. בהתאם לסיכומים בין הצדדים, מועד הטיעונים לעונש נדחה כמה פעמים, עד ליום 21.2.2022, וזאת על מנת לאפשר למבקשים להסיר את מחדליהם.

4. ביום 27.1.2022 המבקש ביקש לחזור בו מהודייתו במסגרת הסדר הטיעון, על פי סעיף 153(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החוק). בבקשה, נטען כי נפל בעניינו של המבקש כשל בייצוג שגרם לו להודות במסגרת הסדר הטיעון מבלי להבין כי הוא מודה בכך שהתכוון לרמות את רשות המסים. כמו כן טען המבקש כי ברצונו להוכיח את חפותו. הבקשה נדחתה ביום 9.2.2022. בית משפט השלום לא מצא כשל בייצוג בעניינו של המבקש, והתרשם כי הבקשה היא "מהלך טקטי" ולא ביטוי לרצון כן להוכחת חפות.

5. ביום 21.2.2022 ניתן גזר הדין. לצורך קביעת מתחם העונש ההולם, בית משפט השלום עמד על הערכים המוגנים שנפגעו כתוצאה מביצוע העבירות על פני 9 שנים, תוך תכנון מחושב, בהיקף גבוה בסך כמעט 14 מיליון ש"ח. עוד הודגש כי הפסיקה מתייחסת לסכום ההשמטה, ולא חוב המס, כבסיס לענישה; כי יש להחמיר בעבירות מס ולהטיל בגינן מאסר מאחורי סורג ובריח; וכי יש להעדיף את האינטרס הציבורי על פני נסיבות אישיות. נקבע מתחם עונש הולם בין 24 ועד 50 חודשי מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית.

אשר לגזירת עונשו של המבקש בתוך המתחם שנקבע, שקל בית משפט השלום את מצבו הרפואי של המבקש, תרומתו למדינה בשירותו הצבאי ופציעתו במלחמת שלום הגליל, מצבו הכלכלי והפגיעה שתיגרם למשפחתו. כמו כן הובאה בחשבון הסרת המחדלים החלקית בעניינין של מבקשות 3 ו-4, והמחדלים שטרם הוסרו בעניינה של המבקשת 2.

בהינתן האמור, נגזרו על המבקש 30 חודשי מאסר בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי לתקופה של 3 שנים לבל יעבור כל עבירה מסוג פשע על פי הפקודה, וקנס בסך 150,000 ש"ח.

6. המבקשים ערערו על דחיית בקשתם לחזרה מהודיה, הכרעת הדין, וגזר דינם לבית המשפט המחוזי, וערעורם נדחה בפסק דין מפורט ומנומק היטב.

נקבע כי לא נפל פגם בהחלטה הדוחה את הבקשה לחזרה מהודיה, תוך שבית המשפט המחוזי מפנה לעובדת היות המבקש מיוצג על ידי סניגור עת הוצג לו כתב האישום המתוקן "והוסבר לו לפני החתימה", וכי הוא נתן את "הסכמתו המלאה לפרטיו". יתירה מזו, לדברי בא-כוחו דאז, הוא היה מעורב בהליך ובעריכת ההסדר הדיוני והוסבר לו "היטב במה הוא מודה". עוד צוין השלב הדיוני בו נחתם ההסדר, בתום פרשת התביעה ולאחר שנשמעו עדיה. אם לא די בכך אזי בית המשפט המחוזי הפנה להתרשמות בית משפט השלום מהמבקש "וממידת מעורבותו בהליך"; ולעיתוי והשיהוי בהגשת הבקשה לחזרה מהודיה "רק ערב מתן גזר הדין".

בכל אלה ועוד ראה בית המשפט המחוזי כאמור כתומכים בקביעה ובמסקנה כי המדובר בשינוי טקטי ולא "רצון כן" בחשיפת אמת עובדתית.

7. באשר לגזר הדין, בית המשפט המחוזי קבע כי בהינתן שיקול הדעת הרחב הנתון לערכאה הדיונית בקביעת העונש; חומרת מעשיו של המבקש והיקפם החרים של הסכומים שלא דווחו; הדחיות הממושכות שלהן נעתר בית משפט השלום להסרת המחדלים; קביעותיו הנחרצות של בית משפט זה לפיהן יש לגזור על עברייני מס עונשי מאסר ממשיים; ומאחר שנסיבותיו האישיות של המבקש נשקלו על ידי בית משפט השלום - יש לדחות את הערעור.

8. מכאן הבקשה שלפניי.

לטענת המבקש, בקשתו חורגת מעניינו הפרטני, ומעלה שאלות באשר לתנאים "שבהם תינתן רשות לנאשם לחזור בו מהודיה". כמו כן, נטען לעיוות דין. המבקש טוען כי הגיעה העת לעיין מחדש בהלכה שנקבעה בע"פ 3754/91 מדינת ישראל נ' ד"ר קאסם סמחאת, מה(5) 798 (1991) (להלן: עניין סמחאת), המהווה פסק הדין המנחה לעניין חזרה מהודיה. נטען כי יש להתחשב בכך שהבקשה לחזור בו מהודייתו הוגשה טרם שנגזר דינו של המבקש, וכן בפער שבין הכנסתו בשנים הרלוונטיות בסך כ-14 מיליון ש"ח לבין הכנסתו החייבת בניכוי הוצאותיו, הנמוכה מסכום זה. כמו כן המבקש טוען כי יש בעובדה שההכנסות דווחו למע"מ כדי לשלול כוונה להעלים הכנסות מרשויות המס; כי יש להתחשב במצבו הנפשי; וכי הסתמך על רואה החשבון מטעמו.

באשר לגזר הדין, נטען לשיהוי של 3 שנים בהגשת כתב האישום המצדיק קביעת עונשו של המבקש ברף הנמוך

של המתחם שנקבע בהתאם לסעיף 40יא(9) לחוק העונשין, תשל"ז-1977. עוד נטען כי יש להקל בעונשו של המבקש לאור חלוף הזמן ממועד ביצוע העבירות. כמו כן נטען לאכיפה בררנית המצדיקה הגנה מן הצדק, מאחר שלא הוגש כתב אישום נגד רואה החשבון. בנוסף, המבקש טוען כי מתחם הענישה שנקבע חורג מהמקובל לעבירות דומות. לבסוף, נטען לפגם בכך שבית משפט השלום לא התחשב כראוי בשיקולי שיקום המבקש, המצדיקים את ריצוי עונש המאסר בפועל במסגרת עבודות שירות.

9. דין הבקשה להידחות.

הלכה ידועה היא, כי בית משפט זה לא יעתר לבקשת רשות ערעור ב"גלגול שלישי", אלא אם הבקשה מעלה סוגיה משפטית עקרונית, החורגת מעניינו הפרטי של המבקש, או אם מתעוררים בנסיבות העניין שיקולי צדק ייחודיים או אם נגרם עיוות דין (רע"פ 5947/22 פרבר נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (15.9.2022); רע"פ 5792/22 בנימין נ' מדינת ישראל (05.9.2022)).

בנוסף, בקשה לרשות ערעור על חומרת העונש תתקבל במקרים נדירים שבהם ניכרת סטייה מהותית ממדיניות בנוסף, הנוהגת בנסיבות דומות (רע"פ 4109/22 פלוני נ' משטרת ישראל - לשכת תביעות תעבורה חדרה, פסקה 7 (21.6.2022)).

10. הבקשה שלפניי לא עומדת ברף המצדיק קבלת רשות ערעור. חרף האצטלה העקרונית שהמבקש מנסה לשוות לטענותיו לעניין חזרתו מהודייתו, ביסוד הדברים אין מדובר אלא בשאלת יישומה של הלכת סמחאת על נסיבותיו הפרטניות של המבקש. בית משפט השלום, אשר התרשם באופן בלתי אמצעי מהמבקש, הכריע כי לא מתקיימות בעניינו העילות שנקבעו בחוק ובהלכת סמחאת לחזרה מהודיה, ולא מצאתי כי נפל כל פגם בהחלטתו זו, מקל וחומר שלא עיוות דין.

11. באשר לחומרת העונש, כבר נפסק לא אחת כי עבירות מס הן עבירות חמורות במיוחד וראויות לכל גינוי, וכי על חומרתן זו לבוא לידי ביטוי בהטלת ענישה מרתיעה (ראו למשל, ע"פ 6474/03 מלכה נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(3) 721 (2004)). כמו כן נפסק כי בעבירות מסוג זה גובר משקלם של האינטרס הציבורי שבהחמרה בענישה ושל שיקולי ההרתעה על פני נסיבותיו האישיות של הנאשם (ראו למשל, רע"פ 7135/10 חן נ' מדינת ישראל (3.11.2010); רע"פ 5308/18 ג'בארין נ' מדינת ישראל אגף המכס והמע"מ (18.7.2018)).

12. למעלה מן הנדרש, אציין כי לא מצאתי ממש בטענת המבקש כי נפל פגם בכך שבית משפט השלום קבע מתחם עונש הולם בהתבסס על היקף מחזור הכנסותיו הגולמיים, חלף הכנסתו החייבת במס הכנסה.

הלכה נושנה עמנו כי היסוד המגדיר את העבירות המנויות בסעיף 220 לפקודה הוא "הכנסתו של הנישום 'ברוטו'" (ע"פ 70/80 יחיה נ' מדינת ישראל, לה(1) 043 (1980) (להלן: עניין יחיה); ראו גם בש"פ 333/21 אבו ג'אבר נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (18.4.2021); ע"פ 5783/12 גלם נ' מדינת ישראל, פסקה 98 (11.9.2014); ע"פ 5529/12 אוהב ציון נ' מדינת ישראל, פסקאות 20-21 לפסק דינו של השופט י' דנציגר (9.11.2014)). כפי שכתבתי במקום אחר:

"עבירה לפי סעיף 220(1) לפקודת מס הכנסה מתגבשת כאשר הנישום 'במזיד, בכוונה להתחמק ממס', משמית 'מתוך דו"ח שנערך על פי הפקודה כל הכנסה שיש לכללה בדו"ח'. אם כן, וכפי שנפסק לא אחת בבית משפט זה, היסוד המגדיר את העבירה הנדונה הוא הכנסתו של הנישום, ולא הכנסתו החייבת במס" (ע"פ 3806/16 בלטי נ' מדינת ישראל, פסקה 58 (23.5.2019)).

13. אכן, לא נעלם מעיניי כי דברים אלו נאמרו לעניין התגבשות יסודות העבירה, ולא לעניין הענישה (ראו למשל עניין יחיה, פסקה 3 לפסק דינה של השופטת מ' בן-פורת). אולם מעיון בגזר דינו של בית משפט השלום עולה כי הפער האמור שבין הכנסתו של המבקש הכוללת בסך 14 מיליון ש"ח לבין הכנסתו החייבת במס הכנסה נשקל במסגרת ההתייחסות להסרת המחדלים.

14. סיכומו של עניין - העילות לחזרה מהודיה לא מתקיימות ביחס למבקש, והעונש שנגזר עליו הולם את חומרת מעשיו ומשקלל כראוי את נסיבות המקרה. לא מצאתי כל עילה להתערבות בית משפט זה, לא כל שכן במסגרת "גלגול שלישי".

15. הבקשה נדחית אפוא, וממילא נדחית הבקשה לעיכוב ביצוע שהוגשה בד בבד עמה. לאור הסכמת המשיבה לבקשה מטעם המבקש לדחיית המועד לתחילת ריצוי העונש ביומיים, המבקש יתייצב לריצוי עונשו כקבוע בפסק דינו של בית המשפט המחוזי, וזאת ביום 18.10.2022.

ניתנה היום, ח' בתשרי התשפ"ג (3.10.2022).

שׁוֹפֵט